

Prvé (?) telefóny

Prenos ľudskej reči po drôtoch bol veľkým lákadlom pre mnohých tvorcov. Za vynálezcu prvého funkčného telefónu sa niekedy považuje nemecký profesor Johan Philips Reis, hoci sa to nepodarilo jednoznačne preukázať.

Za vynálezcu naozaj funkčného telefónu je najčastejšie pokladaný Alexander Graham Bell. Ten chcel najprv zostrojiť prístroj ako pomôcku pre jeho hluchonemých žiakov. Prekvapujúce je, že Bellov telefón pracoval na dômyselnom princípe, ktorý dokonca nepotreboval ani batériu. Mikrofón a slúchadlo boli totožné.

Aj napriek tomu, že Bellov telefón bol už prakticky použiteľný, často ho považovali iba za fyzikálnu hračku. Až na Svetovej výstave v roku 1876 nastal zvrät, keď tam zaujal brazílskeho cisára. Zrejme to ovplyvnilo vedenie výstavy až tak, že Bellovmu telefónu udelilo zlatú medailu.

Na obrázku sú dva exponáty telefónov Bellovho typu, ktoré sa mi podarilo získať na medzinárodnej internetovej aukcii z USA.

Štefan Holakovský
Foto autor

OPÝTALI SME SA JAZYKOVEDCOV...

... na náležité používanie názvu jedného z hlavných orgánov OSN

V jazykovej praxi sa nezriedka môžeme stretnúť so slovným spojením *valná hromada* napríklad v takýchto výpovediach: *valná hromada akciovej spoločnosti, valná hromada urbárskeho spolku, valná hromada občianskeho združenia, valná hromada Slovenského zväzu malého futbalu, valná hromada OSN, pozvánka na valnú hromadu, právo hlasovať na valnej hromade*. Základom slovného spojenia *valná hromada* je podstatné meno *hromada*, ktoré má v súčasnej spisovnej slovenčine viacero významov, a to „navrhované množstvo niečoho, hŕba, kopa“, napr. *hromada papiera*, s príznakom malej expresívnosti má význam „veľké množstvo niečoho, veľa“, napr. *hromada nezodpovedaných otázok*, a „veľké (neusporiadané) množstvo ľudí“, napr. *vypočuť hromadu svedkov* (bližšie pozri v Slovníku súčasného slovenského jazyka H – L, 2011). Z naznačeného vyplýva, že slovo *hromada* v slovnom spojení *valná hromada* nie je vhodné. Namiesto slova *hromada* je v citovanom slovnom spo-

jení odôvodnené používať slovo *zhromaždenie*, ktoré má podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka (2003) základné významy „organizované stretnutie väčšieho počtu ľudí so spoločným cieľom“, resp. „inštitúcia, ktorá schvaľuje a vydáva zákony, zákonodarný zbor“. Slovné spojenie *valné zhromaždenie*, ktoré sa používa aj ako právnický termín, má význam „zhromaždenie všetkých členov (nejakého spolku, organizácie, spoločnosti a pod.)“. Preto aj slovné spojenia citované na začiatku majú mať náležitú podobu *valné zhromaždenie akciovej spoločnosti, valné zhromaždenie urbárskeho spolku, valné zhromaždenie občianskeho združenia, valné zhromaždenie Slovenského zväzu malého futbalu, Valné zhromaždenie OSN, pozvánka na valné zhromaždenie, právo hlasovať na valnom zhromaždení*.

Zostáva ešte zaujať stanovisko k používaniu názvu celosvetovej organizácie, ktorá má v slovenčine skratku OSN, a názvu jedného z jej hlavných orgánov, t. j.

valného zhromaždenia. Pravopisne náležitá podoba názvu celosvetovej organizácie je *Organizácia Spojených národov*. V tomto názve sa veľké začiatkové písmeno píše nielen na jeho úplnom začiatku, teda v slove *Organizácia*, ale aj v slove *Spojených*. Dôvodom na takéto písanie je okolnosť, že súčasťou názvu *Organizácia Spojených národov* je aj vlastné meno *Spojené národy*, čo bol názov protifašistickej koalície 26 štátov počas druhej svetovej vojny, ktorá vznikla v roku 1942 a ktorá dala základ na vznik Organizácie Spojených národov v roku 1945. Podľa pravopisných pravidiel platných v slovenčine totiž vlastné meno, vstupujúce do nového názvu, zachováva si spôsob písania aj v novom názve (porov. *Národná rada Slovenskej republiky, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, Bzince pod Javorinou, Vyšné Ružbachy*). Rovnako to platí aj v názve jedného z najvyšších orgánov Organizácie Spojených národov, t. j. v názve *Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov*, ale aj v názvoch *Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov, Charta Organizácie Spojených národov*.

PaedDr. Matej Považaj, CSc.